

Wanneer je omringd bent door vlammen

David Sedaris

Wanneer je omringd bent
door vlammen

Lebowski Publishers, Amsterdam 2011

Opmerking van de auteur: De gebeurtenissen die in deze verhalen worden beschreven zijn een soort van waar. Sommige personages hebben verzonden namen en herkenbare eigenschappen.

Eerste druk, september 2008

Tweede druk, maart 2011

Oorspronkelijke titel: *When You Are Engulfed in Flames*

Oorspronkelijk uitgegeven door: Little, Brown, 2008

© David Sedaris

© Vertaling uit het Amerikaans: Boukje Verheij, 2008

© Nederlandse uitgave: Lebowski Publishers, Amsterdam 2011

Omslagontwerp: Dog and Pony, Amsterdam

Typografie: CeevanWee, Amsterdam

ISBN 978 90 488 0831 1

NUR 302

www.davidsedaris.nl

www.lebowskipublishers.nl

Lebowski Publishers is een imprint van Dutch Media Uitgevers bv

Voor Ronnie Ruedrich

Inhoud

Het is besmettelijk	9
Niet om bij te houden	16
De invalkracht	24
Beter wonen	36
Strikvraag	50
Autoritjes	63
Wat ik geleerd heb	72
That's Amore	80
Monster-lijk	104
In de wachtkamer	112
Oplossing van de puzzel van zaterdag	119
Volwassen figuren die afstormen op een betonnen paddenstoel	128
Memento mori	140
Alle schoonheid die je ooit nodig zult hebben	149
Stad en land	156
Aerial	165
De man in de hut	172
Van muizen en mensen	183
April in Paris	192
Huilebalk	203
Je laat elkaar toch niet barsten	213
Het rokersgedeelte	224

Het is besmettelijk

Mijn vriendin Patsy vertelde me een verhaal. ‘Ik zit dus in de bioscoop,’ zei ze, ‘en ik heb net keurig m’n jas over m’n rugleuning gehangen, komt er een kerel aan...’ Op dat punt onderbrak ik haar, omdat ik dat gedoe met die jas nooit begrepen heb. Wanneer ik in de bioscoop of de schouwburg zit, leg ik de mijne opgevouwen op mijn schoot of ik gooi hem over mijn armleuning, maar Patsy spreidt die van haar altijd uit, alsof de rugleuning het koud heeft en ze het onmogelijk naar haar zin kan hebben zolang dit lijden niet verlicht wordt.

‘Waarom doe je dat toch?’ vroeg ik, en ze keek me aan en zei: ‘Bacteriën, suffie. Denk eens aan al die mensen die met hun hoofd tegen die leuning hebben gezeten. Daar word je toch helemaal eng van?’ Ik bekende dat ik er nog nooit bij had stilgestaan.

‘Je zou toch ook nooit op de spreij van een hotelbed gaan liggen?’ vroeg ze, en opnieuw was mijn reactie: waarom niet? Ik zou hem misschien niet in mijn mond stoppen, maar achterover gaan liggen en wat telefoontjes plegen... Ik doe niet anders.

‘Maar je maakt de hoorn toch eerst wel schoon?’

‘Eeuhh. Nee.’

‘Nou, dat is gewoon... gevaarlijk,’ zei ze.

Nog zoiets: ik liep laatst in de supermarkt met mijn zus Lisa, toen me opviel dat ze haar wagentje met haar onderarmen voortduwde.

‘Wat doe jij nou?’ vroeg ik.

‘O,’ zei ze, ‘de stang van een winkelwagentje moet je nooit met je blote handen aanraken. Die dingen wemelen van de bacteriën.’

Zijn het alleen Amerikanen, of denkt iedereen zo? In Parijs ging ik een keer naar mijn buurtsupermarkt en daar zag ik een man winkelen met zijn kaketoel, die even groot was als een halfvolgroeide adelaar en meereed op de stang van zijn wagentje.

Ik vertelde dat aan Lisa en ze zei: ‘Zie je wel! Wie weet wat voor voetschimmels dat beest allemaal heeft.’ Daar zat wel wat in, maar het is niet zo dat iedereen een kaketoel mee naar de winkel neemt. Na een leven lang boodschappen doen was dat de eerste exotische vogel die ik ooit heb zien rondneuzen op de vleeswarenafdeling.

De enige voorzorgsmaatregel die ik neem is dat ik de kleren die ik in een tweedehandswinkel heb gekocht thuis eerst in de was doe – dit nadat ik een keer schaamluis had opgelopen van een broek uit een uitdragerij. Ik was toen halverwege de twintig en ik zou me waarschijnlijk tot op het bot hebben open-gekrabd als een vriend me niet had meegenomen naar een drogist, waar ik een fles kocht met iets wat *XT Luis* heette. Nadat ik het spul had aangebracht ging ik met een speciale luizenkam door mijn schaamhaar en wat ik toen aantrof was een echte eye-opener: van die kleine monstertjes die zich al weken te goed deden aan mijn vlees. Deze jongens zal Patsy wel in gedachten hebben als ze naar een bioscoopstoel kijkt, en ziet Lisa waarschijnlijk krioelen op de stang van een winkelwagentje.

Maar dat is nog niets vergeleken bij wat Hugh had. Toen hij acht was en in Congo woonde ontdekte hij een rood vlekje op zijn been. Niet heel groot of zo: een muggenbeet, dacht hij. De volgende dag begon het vlekje meer pijn te doen, en de dag daarna keek hij naar beneden en zag er een worm uitsteken.

Hetzelfde overkwam een paar weken later moe Hamrick, zoals ik Hughs moeder, Joan, noem. Haar worm was iets korter dan die van haar zoon. Niet dat het formaat er iets toe doet. Als ik een kind was en iets uit een gaatje in mijn moeders been zag kruipen, zou ik naar het dichtstbijzijnde weeshuis stappen en mezelf beschikbaar stellen voor adoptie. Ik zou alle foto's van haar verbranden, alles wat ze me ooit had gegeven vernietigen en met een schone lei beginnen, want dat is ronduit walgelijk. Om de een of andere reden kan een vader onder de parasieten zitten zonder dat het wat geeft, maar bij een moeder, of welke vrouw dan ook... Dat is echt onvergeeflijk.

'Nou, dat is wel een beetje seksistisch van je, vind je niet?' zei moe Hamrick. Ze was naar Parijs gekomen om kerst te vieren, evenals Lisa en haar man Bob. De cadeautjes waren uitgepakt en ze verzamelde het gebruikte cadeaupapier, dat ze met haar handen gladstreek. 'Het was maar een draadworm. Iedereen had ze om de haverklap.' Ze keek in de richting van de keuken, waar Hugh iets deed met een gans. 'Lieverd, waar wil je dat ik dit papier leg?'

'Verbrand het,' zei Hugh.

'O, maar het is zo mooi. Weet je zeker dat je het niet nog eens wilt gebruiken?'

'Verbrand het,' herhaalde Hugh.

'Wat zeiden jullie over een worm?' vroeg Lisa. Ze lag met een deken over zich heen op de bank, nog versuft van het dutje dat ze net had gedaan.

'Joan hier heeft een worm gehad die in haar been leefde,' zei ik. Moe Hamrick gooide een vel cadeaupapier in het vuur en zei: 'O, ik zou dat niet echt *leven* willen noemen.'

'Maar hij zat ín je?' zei Lisa, en ik zag de radertjes in haar hoofd werken: ben ik ooit na deze vrouw naar de wc geweest? Heb ik ooit haar koffiekopje aangeraakt of van haar bord gegeten? Wanneer kan ik mezelf laten testen? Zijn de zieken-

huizen open op eerste kerstdag of moet ik tot morgen wachten?

‘Het is heel lang geleden,’ zei Joan.

‘Hoe lang dan?’ vroeg Lisa.

‘Ik weet niet, 1968 of zo.’

Mijn zus knikte, op de manier van iemand die aan het hoofdrekenen is. ‘Juist ja,’ zei ze, en ik had er spijt van dat ik erover was begonnen. Ze keek niet langer náár moe Hamrick maar dwars door haar heen, en zag wat een röntgenapparaat zou zien: de legpuzzel van botten, met daarbinnen het gewriemel van duizenden wormen die in 1968 niet uit huis waren gegaan. Ik zag vroeger hetzelfde, maar na een jaar of vijftien was ik er wel overheen en nu zie ik gewoon moe Hamrick. Moe Hamrick die staat te strijken, moe Hamrick die de afwas doet, moe Hamrick die de vuilniszak buitenzet. Ze wil een goede logee zijn en is altijd op zoek naar iets om te doen.

‘Kan ik misschien...?’ vraagt ze, en voor ze haar zin heeft afgemaakt antwoord ik ja, ga vooral je gang.

‘Heb jij m’n moeder gezegd dat ze op handen en knieën over de woonkamervloer moet kruipen?’ vraagt Hugh, en ik zeg: ‘Nou nee, dat niet. Ik zei alleen dat als ze de plinten ging stoffen, dat de beste aanpak was.’

Wanneer moe Hamrick bij ons logeert, steek ik geen vinger uit. Al mijn huishoudelijke taken komen automatisch op haar neer, en ik zit alleen maar in een schommelstoel en til af en toe mijn voeten op, zodat ze erbij kan met de stofzuiger. Het is ongelooflijk ontspannend, maar het plaatst mij niet in een heel fraai daglicht, vooral als ze iets inspannends doet, meubels naar de kelder sjouwen, bijvoorbeeld, wat alweer helemaal haar eigen idee was. Ik had alleen in het voorbijgaan opgemerkt dat we het dressoir nauwelijks gebruikten en dat iemand het een dezer dagen naar beneden moest brengen. Daarmee doelde ik niet specifiek op háár, hoewel ze met haar

zesenzeventig jaar een stuk sterker is dan Hugh haar nageeft. Ze komt uit Kentucky, ze is het gewend om hard te werken. Aanpakken, doorpakken, alles op 'pakken' eigenlijk: als je het mij vraagt zit het in haar genen.

Het is pas een probleem wanneer er andere mensen in huis zijn, en ze zien deze frêle, witharige vrouw zich het zweet van het voorhoofd wissen. Lisa en Bob, bijvoorbeeld, die in Patsy's leegstaande appartement verbleven. Elke avond kwamen ze eten en steevast hing moe Hamrick hun jassen op, waarna ze de servetten streek en de tafel dekte. Daarna schonk ze iedereen wat te drinken in en ging naar de keuken om Hugh te helpen.

'Je boft maar,' verzuchtte Lisa, terwijl Joan zich haastte om mijn asbak te legen. Haar schoonmoeder was onlangs naar een woonzorgcentrum verhuisd, het soort instelling dat het woord 'senioren' heeft afgeschaft en over de bewoners spreekt als 'grijze tijgers'. 'Ik ben stapeldol op Bobs moeder, maar die van Hugh... mijn god! En dan te bedenken dat ze door de wormen is aangevreten.'

'Nou, technisch gesproken hebben ze haar niet aangevreten,' zei ik.

'Waar denk je dat ze dán van leefden? Wil je beweren dat ze hun eigen eten hadden meegenomen?'

Daar had ze ergens wel gelijk in, maar wat eten draadwormen dan? In elk geval geen vet, dan waren ze nooit naar Joan gegaan, die hoogstens veertig kilo weegt en nog steeds in haar schooluniform past. Ook geen spiermassa, dan zou ze nooit mijn huishoudelijke taken kunnen overnemen. Drinken ze bloed? Boren ze gaatjes in botten en zuigen ze het merg eruit? Ik wilde het net vragen, maar toen moe Hamrick terugkwam naar de woonkamer, ging het gesprek onmiddellijk over op cholesterol. 'Ik wil niet nieuwsgierig zijn, Joan, maar wat is jouw gehalte?' zei Lisa.

Het was het soort conversatie waarvan ik al bij voorbaat

was uitgesloten. Niet alleen ben ik nooit getest, ik heb geen idee wat cholesterol precies is. Ik hoor het woord en stel me een bleke jus voor, zelfgemaakt, met klontjes erin.

‘Heb je ooit visolie geprobeerd?’ vroeg Lisa. ‘Dat heeft Bobs gehalte omlaaggebracht van 380 naar 220. Daarvóór was hij aan de Lipitor.’ Mijn zus kent de naam en het bijbehorende geneesmiddel van elke ziekte onder de zon, een indrukwekkende prestatie gezien het feit dat ze volledig autodidactisch is. Aangeboren ichtyosis, myositis ossificans, spondylolisthesis: indicaties voor Celebrex, Flexeril, oxycodone hydrochloride. Ik grapte dat ze nog nooit van haar leven een tijdschrift had gekocht, dat ze die gratis leest in dokterswachtkamers, en ze vroeg wat mijn cholesterolgehalte was. ‘Je mag weleens naar de dokter, meneertje, want je bent niet zo jong meer als je denkt. En als je daar toch bent, kun je misschien ook naar die moedervlekken laten kijken.’

Dat was wel het laatste waar ik over wilde nadenken, zeker met de kerst, met een brandende open haard en de geur van gans in huis. ‘Laten we het liever over ongelukken hebben,’ zei ik. ‘Iemand nog een paar goeie gehoord?’

‘Nou, het is niet echt een ongeluk,’ zei Lisa, ‘maar wist je dat elk jaar vijfduizend kinderen zich doodschrikken?’ Daar konden we ons even niets bij voorstellen, dus wierp ze haar deken van zich af en beeldde het uit. ‘Stel, een klein meisje is aan het spelen met haar ouders en rent door de gang, de vader springt van om een hoekje tevoorschijn en roept: “Boe!” of “Hebbes!” of iets dergelijks. Nou, het blijkt dat dat kind echt kan bezwijken en doodgaan.’

‘Dat bevalt me maar niks,’ zei moe Hamrick.

‘Nou nee, mij ook niet,’ zei Lisa. ‘Ik wil alleen maar zeggen dat het minstens vijfduizend keer per jaar voorkomt.’

‘In Amerika of wereldwijd?’ vroeg moe Hamrick, en mijn zus riep naar haar man in de andere kamer. ‘Bob, schrikken vijfduizend kinderen per jaar zich dood in de Verenigde Sta-

ten of in de hele wereld bij elkaar?’ Hij gaf geen antwoord, dus Lisa besloot dat het alleen in de Verenigde Staten was. ‘En dat zijn alleen nog maar de bekende gevallen,’ zei ze. ‘Veel ouders komen er waarschijnlijk liever niet voor uit, dus wordt de dood van hun kinderen aan iets anders toegeschreven.’

‘Die arme kinderen,’ zei moe Hamrick.

‘En de *ouders!*’ voegde Lisa eraan toe. ‘Onvoorstelbaar toch?’

Beide groepen zijn tragisch, maar ik maakte me zorgen om de achtergebleven broertjes en zusjes, of, erger nog, de plaatsvervangers, die opgroeien in een sfeer van preventieve ingetogenheid. ‘Moet je horen, Emma Twee, wanneer we thuis komen gaan er een heleboel mensen van achter de meubels tevoorschijn springen en “Gefeliciteerd!” roepen. Ik zeg het maar vast, want ik wil niet dat je je te veel opwindt.’

Geen verrassingen, geen practical jokes, niets onverwachts, maar een ouder heeft niet alles in de hand en er is ook nog de buitenwereld waarmee we te kampen hebben, een wereld vol auto’s met knallende uitlaten en hun menselijke equivalenten.

Misschien kijk je op een dag naar beneden en zie je een worm zijn droevige peniskopje uit een gaatje steken dat hij in je been heeft geboord. Als je daar geen hartstilstand van krijgt, waarvan dan wel, maar Hugh en zijn moeder lijken het te hebben overleefd. Ze verkeren zelfs in blakende welstand. De Hamricks zijn uit steviger hout gesneden dan ik. Daarom laat ik hen de gans klaarmaken, het meubilair versjouw en de akelige beestjes uit mijn tweedehandskleren wassen. Als ze zich érgens van zouden doodschrikken, zou het wel mijn aanbod zijn om een handje te helpen, en dus nestel ik me naast mijn zus op de bank en steek mijn koffiekopje in de lucht, gebarend dat ik nog wel een bakje lust.